

“Belirtilen konu ile ilgili olarak, mahkememizce, somut norm denetimi yolu ile itiraz başvurusuna konu edilen kanun hükümlerinin, Anayasanın 2., 10., 36. ve 40. maddelerine uygun düşmediği mülahaza edilmiştir. Aykırılık başvurusunun esbabı mucibesinin izah olunmasından evvel, belirtilen Anayasa maddelerine yer vermekte fayda olacaktır.

a) Hukuki Devlet İlkesi (Anayasa m. 2):

Anayasa’nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti’nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti ilkesi, kişilerin yargı mercilerine başvuru haklarını kullanabilmelerinin, keyfi engellere tabi kılınmamasını gerektirir.

Davalının adresi gibi, özellikle davacı tarafından bilinmesi objektif olarak mümkün olmayan bir bilginin dava açma şartı haline getirilmesi, hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Devletin, bireyin yargıya erişim hakkını kolaylaştırma yükümlülüğü varken, bu hüküm davacıya araştırma yükümlülüğü aşan ölçüde bir külfet yüklemektedir.

c) Kanun Önünde Eşitlik (Anayasa m. 10):

HMK 119/1-b hükmü, bütün davacılara aynı yükümlülüğü yüklemektedir; ancak bu yükümlülüğün herkes için aynı derecede yerine getirilebilir olmadığı açıktır. Örneğin:

Tanımadığı bir kişinin haksız fiilinden zarar gören kişi, Yazılı medya, görsel medya, Sosyal medya veya internet üzerinden kişilik haklarına saldırıya uğrayanlar, Sözleşme ilişkisi dışında haksız fiile uğrayan mağdurlar, adres bilgisine hiçbir zaman ulaşamayabilir. Bu durum, farklı koşullarda bulunan kişilerin aynı hükme tabi tutulmasıyla eşitlik ilkesinin ihlaline neden olur.

b) Hak Arama Özgürlüğü (Anayasa m. 36):

Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca herkes, meşru vasıtalarla yargı mercileri önünde hak arama hakkına sahiptir. Bu hak, yalnızca mahkemeye erişim değil, mahkemeye etkin erişim anlamına gelir.

Davalının adresini öğrenemeyen bir kişinin dava açmasının önlenmesi, hak arama özgürlüğünün fiilen kullanılamamasına neden olmaktadır. Özellikle dava açılacak kişiyle herhangi bir hukuki ilişkisi bulunmayan, yalnızca zarar gören üçüncü kişiler (örneğin mağdur tüketiciler, kazazedeler vs.) için bu yükümlülük yargı yolunun fiilen kapatılması anlamına gelir.

d) Etkili Başvuru Hakkı (Anayasa m. 40):

Devlet, kişilere etkili başvuru yolları sağlamakla yükümlüdür. Ancak davalının adres bilgisi gibi kişisel ve zaman zaman gizli kalan bir bilginin tespiti, sıradan bir vatandaş için çoğu zaman imkânsızdır.

Bu bilgiye erişim, ancak bazı idari kaynaklara (MERNİS, Nüfus, Adrese Dayalı Kayıt Sistemi gibi) ulaşma imkânı olan kamu kurumlarınca sağlanabilir. Devletin, başvuru yollarını etkisiz hâle getirmeyecek şekilde düzenleme yapması gerekirken, bu yükümlülüğü tamamen davacıya yüklemesi etkili başvuru hakkına zarar vermektedir.

ÖLÇÜLÜLÜK VE ORANTISIZLIK SORUNU:

Davayı açmak isteyen kişiden, sadece “davalının kimliği” değil, “açık adresi” de talep edilmektedir. Bu durum, meşru amaç (tebligatın sağlıklı yapılması) ile kullanılan araç (adres zorunluluğu) arasında ölçüsüzlük yaratmaktadır. Zira:

Adresin eksikliği durumunda, mahkeme tarafından adres tespiti yoluna gidilmesi mümkündür (örneğin Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’nden araştırma).

Alternatif yöntemlerle (ilanen tebligat gibi) dava süreci yürütülebilir.

Bu ihtimaller varken doğrudan “adres yoksa dava açılmaz” sonucu doğurmak, ölçülülük ilkesini ihlal eder.

Açıklanan hususlar bağlamında, başvuruya konu kanun hükmünün, Anayasa’nın 2., 10., 36. ve 40. maddelerine açıkça aykırı olduğu kanısına varılmış ve bu şekilde, itiraz başvurusu gerekçelendirilmiştir.

ARA KARAR: (Gerekçeleri Yukarıda Açıklandığı Üzere;)

1- Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca;

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 119. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “adresleri” ibaresi, davalı yönünden özellikle davacıdan davalının adres bilgisinin temini beklenemeyecek durumlarda; Hukuk devleti ilkesine (m. 2), Hak arama özgürlüğüne (m. 36), Kanun önünde eşitlik ilkesine (m. 10),

Etkili başvuru hakkına (m. 40) aykırı olması sebebiyle, somut norm denetimi yolu ile iptali için Anayasa Mahkemesi'ne müracaatta BULUNULMASINA,

2- Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 46. maddesi uyarınca, başvuru kararına ilişkin 01.12.2025 tarihli tutanağın onaylı örneği, dava dilekçesi, davacıya gönderilen adres tamamlama muhtırası, muhtıraya cevap dilekçesi ile dosyaya sunulan diğer belgelerin tarih sırasına göre başlıklar hâlinde sıralandığı dizi pusulası halinde Anayasa Mahkemesi'ne üst yazı ile GÖNDERİLMESİNE,

Dair; karar verilmiştir.”